

Політична комунікація: концептуальний генезис і сучасні тенденції розвитку

Політика, як будь-яка сфера людської діяльності, споконвічно містить в собі комунікаційний початок, який проявляється в конкретно-історичних формах взаємодії, «спілкуванні» різних суб'єктів політики - індивідів, соціальних груп і виражає їхні інтереси з приводу встановлення, функціонування та зміни політичної влади в суспільстві.

Уперше політичну систему як інформаційно-комунікативну систему представив американський політолог К.Дойч. На його думку, «процес правління є процесом влади, підставою якого виступу комунікація». К.Дойч запропонував розглядати політичну систему як мережу комунікацій та інформаційних потоків. Модель політичної системи К.Дойча складається з чотирьох блоків, кожен з яких пов'язаний з різними фазами проходження інформаційно-комунікативних потоків: 1) отримання і відбір інформації, 2) обробка та оцінка інформації, 3) прийняття рішень; 4) здійснення рішень з урахуванням зворотного зв'язку. Політична система приймає інформацію через так звані рецептори (зовнішньополітичні - інформаційні служби та ін., внутрішньополітичні - центри вивчення громадської думки), де відбуваються селекція, систематизація та первинний аналіз отриманих даних. На наступній фазі нова інформація обробляється в рамках блоку «пам'яті і цінностей», де порівнюється з уже наявною інформацією та оцінюється з позицій цінностей, норм і стереотипів. Після цього уряд («центр ухвалення рішень»), вже маючи остаточне уявлення про те, наскільки нова політична ситуація, що склалася під впливом інформації, відповідає інтересам і цілям суспільного розвитку, приймає рішення з регулювання поточного стану системи. Нарешті, «ефектори» (органи виконавчої влади та ін.) на останній фазі реалізують рішення, результати яких у вигляді нової інформації по каналам «зворотного зв'язку» надходять до «рецепторів». Таким чином,

політична система вступає в новий цикл функціонування. Це дає підстави розглядати політичну владу та її здійснення як комунікаційний процес, що передбачає інформаційну взаємодію «керівників» і «керованих», точніше, інформаційний обмін, зворотний зв'язок між ними. Політика здійснюється насамперед в інформаційному просторі. Відома теза «хто володіє інформацією, той володіє світом» сьогодні набуває найважливішого значення - інформація стає не тільки технологічною основою комунікації, а й субстратом суспільних відносин, у тому числі і в політиці.

Відзначаючи новітні тенденції у розвитку політичної комунікації, слід звернути увагу на наступні тренди. По-перше, у XXI столітті намітилося формування прямої залежності ступеня розвитку громадянського суспільства від щільності та відкритості соціальної комунікації: її щільність породжує можливість колективної дії, і чим щільніше інформаційне спілкування між його учасниками, тим їх дії ефективніше, тим ефективніше громадське управління політичними процесами. По-друге, політичній комунікації стала належати специфічна роль у забезпеченні поширення, передачі політичної інформації як між елементами політичної системи, так і між політичною системою і навколишнім середовищем. Комунікативну функцію здійснюють партії, групи інтересів, засоби масової інформації. Нерозвиненість політичної комунікації є однією з причин низького ступеня адаптації політичної системи, веде до втрати підтримки і нестабільності.

По-третє, в Україні, навіть порівняно з попереднім десятиліттям, відбулися радикальні зміни у сфері політичної комунікації. Це знайшло вияв не тільки у змісті та інтенсивності комунікації, а й у її засобах. Найважливішу роль у системі політичних комунікацій почали відігравати інноваційні медіа-технології. Останні істотно змінюють спосіб життя людей, характер організації трудових процесів і процедур, а також взаємодії різних сфер суспільства. З'являються нові критерії оцінки рівня розвитку

суспільства: кількість доступних джерел інформації для кожної людини, темпи інтернетизації, кількість фахівців у галузі комп'ютеризації й Інтернету.

По-четверте, історична тенденція розвитку масової комунікації полягає у постійному збільшенні каналів поширення інформації. При чому поява кожного нового засобу масової інформації не веде до зникнення попередніх засобів комунікації. Нові ЗМІ займають свою нішу та змінюють характер і структуру інформаційно-комунікаційного простору. Політична комунікація в умовах становлення інформаційно-мережевого суспільства виступає комунікацією між образами, трансльованими за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Політична комунікація набуває властивості віртуальності, симуляції, міфологізації й медіатизації.